

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 14. siječnja 2009.

Istovjetnost poslanica Kološanima i Efežanima

Draga braćo i sestre!

Među Pavlovim poslanicama nalazimo dvije, Kološanima i Efežanima, koje se u određenoj mjeri mogu smatrati istovjetnima. Naime, i u jednoj i u drugoj je prisutan način izražavanja koji se susreće samo u njima, i izračunalo se da se više od trećine riječi Poslanice Kološanima nalazi također u Poslanici Efežanima. Na primjer, dok se u Kološanima doslovno čita poziv: "Psalmima, hvalospjevima, pjesmama duhovnim od srca pjevajte hvalu Bogu" (Kol 3,16), u Efežanima se preporučuje isto to: "Razgovarajte među sobom psalmima, hvalospjevima i duhovnim pjesmama! Pjevajte i slavite Gospodina u svom srcu!" (Ef 5,19). Pored toga, u obje se poslanice nalazi takozvani "obiteljski zakonik", kojeg nema u drugim Pavlovim poslanicama, to jest niz preporukâ upućenih muževima i ženama, roditeljima i djeci, gospodarima i robovima (usp. Kol 3,18-4,1 odnosno Ef 5,22-6,9), premda Poslanica Efežanima više razvija temu odnosa između muža i žena s glasovitom temom odnosa između zaručничkog Krista i Crkve.

Još je važnije konstatirati da se jedino u tim dvjema poslanicama spominje naslov "glava", kefalé, koji se pridaje Isusu Kristu. I on se upotrebljava na dvije semantičke razine. U prvom značenju, Krist je shvaćen kao glava Crkve (usp. Kol 2,18-19 i Ef 4,15-16). To znači dvoje: prije svega da je on vladar, upravitelj, te glavni i odgovorni koji vodi kršćansku zajednicu kao njezin vođa i njezin Gospodin (usp. Kol 1,18: "On je Glava Tijela, Crkve"; Ef 5,23: "Jer muž je glava žene kao i Krist Glava Crkve"); a zatim da je on poput glave koja čvrsto povezuje i oživljava sve udove tijela nad kojima je postavljena (prema Kol 2,19 treba držat se "Glave, Njega od kojeg [je] sve Tijelo, zglobovima i svezama zbrinuto i povezano"). I u jednom i u drugom slučaju, Crkvu se smatra podređenom Njemu, bilo zato da slijedi njegovo uzvišeno vodstvo, bilo također zbog toga da primi sve životne snage koje od njega dolaze. Ta je ideja posebno razrađena u Poslanici Efežanima, gdje čak i crkvene službe, namjesto da ih se (kao u 1 Kor 12) dovodi u vezu s Duhom Svetim, dijeli uskrslu Krist: on je onaj koji "'dade' jedne za apostole, druge za proroke, jedne opet za evanđeliste, a druge za pastire i učitelje" (4,11). Od Njega "sve Tijelo, usklađeno i povezano svakovrsnim zglobovima zbrinjavanja po djelotvornosti primjerenoj svakomu pojedinom dijelu,

promiče svoj rast na sazidaivanje u ljubavi" (4,16). Krist je naime potpuno predan tome da "sebi predvede Crkvu slavnu, bez ljage i nabora ili čega takva, nego da bude sveta i bez mane" (Ef 5,27).

Ali, u jednom drugom značenju i na jednoj više izvanjskoj razini, Krista se smatra također glavom nebeskih sila i cijeloga svemira. Tako u Kološanima čitamo da Krist "skinu Vrhovništva i Vlasti, javno to pokaza: u pobjedničkoj ih povorci s njime vodi" (2,15). Slično tome u Efežanima nalazimo napisano da, njegovim uskrsnućem, Bog postavi Krista "iznad svakog Vrhovništva i Vlasti i Moći i Gospodstva i svakog imena imenovana ne samo na ovom svijetu nego i u budućemu" (1,21). Tim riječima dvije poslanice nam predaju veoma pozitivnu i plodnosnu poruku. Ona glasi: Krist se ne boji eventualnog takmaca, jer je viši od bilo koje vlasti koja misli poniziti čovjeka. Jedino je On "ljubio vas i sebe predao za nas" (Ef 5,2). Zato, ako smo sjedinjeni s Kristom, ne smijemo se bojati nijednog neprijatelja i nikakve protivštine; ali to dakle znači da se moramo čvrsto držati njega i da ne smijemo popustiti ni na tren!

Čak je i cio svemir podložen njemu i njemu stremi kao svojoj glavi. Glasovite su riječi Poslanice Efežanima, koja govori o Božjem naumu "uglaviti u Kristu sve - na nebesima i na zemlji" (1,10). Slično tome u Poslanici Kološanima se čita da "u njemu je sve stvoreno na nebesima i na zemlji, vidljivo i nevidljivo" (1,16) i "uspostavivši mir krvlju križa njegova - izmiriti sa sobom sve, bilo na zemlji, bilo na nebesima" (1,20). Više univerzalističku viziju od te nije moguće zamisliti, i ona priliči samo Kristu uskrsnom. Krist je Pantokrator, kojem je sve podloženo: u mislima nam se odmah javlja Krist Sveladar, koji ispunjava udubljeni apsidalni prostor bizantskih crkava, kojeg se ponekad prikazuje kako sjedi visoko nad čitavim svijetom ili čak poviše duge čime se označava njegova jednakost samome Bogu, koji ga je posjeo zdesna sebi (usp. Ef 1,20; Kol 3,1) te dakle njegova neusporediva služba onoga u čijoj su ruci ljudske sudbine.

Takvu jednu viziju može pojmiti samo Crkva, ne u smislu da bi si ona htjela bespravno prisvojiti ono što joj ne pripada, već u drugom, dvojakom smislu: bilo zato što Crkva priznaje da je Krist na neki način veći od nje, jer se njegovo gospodstvo prostire također izvan njezinih granica, bilo zato jer je jedino Crkva prozvana Kristovim Tijelom, a ne cio svemir. Sve to znači da moramo pozitivno shvaćati zemaljske zbilje, jer ih Krist u sebi uglavljuje, i istodobno moramo živjeti u punini naš specifični crkveni identitet, koji je najrodniji identitetu samoga Krista.

Postoji nadalje također jedan poseban pojam, koji je tipičan za te dvije poslanice: riječ je o pojmu "otajstva". Jednom se govori o "otajstvu njegove volje" (Ef 1,9) a na drugim mjestima pak o "otajstvu Kristovu" (Ef 3,4; Kol 4,3) ili čak o "otajstvu Božjem - Kristu, u kojem su sva bogatstva mudrosti i spoznaje skrivena" (Kol 3,2-3). Ono označava nedokučivi Božji naum o određenju čovjeka, narodâ i svijeta, o kojem se govori također u apokaliptičkoj literaturi toga doba;

primjerice u svicima iz Kumrana piše: "Sve što je Bog odredio dogodit će se u svoje vrijeme, kako on odluči u otajstvima svoje mudrosti" (1QpHab 7,14). Tim jezikom dvije poslanice nam kažu da se u Kristu nalazi punina toga otajstva. On u cjelini, a ne samo u nekom aspektu svoje osobe ili u nekom trenutku svojeg postojanja, nosi u sebi neistraživu dubinu božanskog nauma spasenja. U njemu poprima svoj oblik ono što se naziva "mnogolika mudrost Božja" (Ef 3,10), jer u njemu "tjelesno prebiva sva punina božanstva" (Kol 2,9). Od sada pa nadalje, nije moguće razmišljati i klanjati se Božjoj dobrohotnosti, njegovoj suverenoj eudokía, a ne susresti se osobno s Kristom u osobi, u kojem se to "otajstvo" tako reći utjelovljuje i postaje vidljivo i opipljivo. Prispijeva se tako promatranju "neistraživog bogatstva Kristova" (Ef 3,8), koje nadilazi svako ljudsko shvaćanje. Nije da Bog nije ostavio iza sebe stope, jer je sam Krist Božji trag, njegov najveći otisak; međutim postaje se svjesno "što je Dužina i Širina i Visina i Dubina" toga otajstva koje je "nadspoznatljivo" (Ef 3,18-19). Čiste intelektualne kategorije tu nisu dostatne i, nakon što priznamo da mnoge stvari nadilaze naše umne sposobnosti, moramo se pouzdati u poniznu i radosnu kontemplaciju ne samo umom, već i srcem.

Na kraju nešto o, već ranije spomenutom, pojmu koji se tiče Crkve kao Kristove životne družice. U Drugoj poslanici Korinćanima apostol Pavao je usporedio kršćansku zajednicu sa zaručnicom, te ovako piše: "Ljubomoran sam doista na vas Božjim ljubomorom: ta zaručih vas s jednim mužem, kao čistu djevicu privedoh vas Kristu" (2 Kor 11,2). Poslanica Efežanima produbljuje tu sliku, pojašnjavajući da Crkva nije samo obećana, već je stvarna Kristova zaručnica. On ju je, tako reći, osvojio za sebe i to je platio životom: kao što kaže tekst te poslanice, "sebe [je] predao za nju" (Ef 5,25). Postoji li veći dokaz ljubavi od toga? No on se i brine za njezinu ljepotu i to ne samo za onu koju se stječe krštenjem, već i za onu koja se mora povećavati iz dana u dan po besprijekornom životu, "bez ljage i nabora", u njezinu čudorednom vladanju (usp. Ef 5,26-27). Odatle do općeg iskustva kršćanske ženidbe je mali korak; štoviše, nije niti sasvim jasno koja je početna referentna točka za pisca te poslanice: treba li u svjetlu odnosa između Krista i Crkve promatrati vezu muškarca i žene, ili pak u svjetlu iskustvene datosti bračne zajednice promatrati odnos između Krista i Crkve. U svakom slučaju, naša je poslanica gotovo na pola puta između proroka Hošee, koji je opisivao odnos između Boga i njegova naroda kao već sklopljenu ženidbu (usp. Hoš 2,4.16.21), i vidioca iz Otkrivenja, koji će predočiti eshatološki susret između Crkve i Jaganjca kao radosnu i neprolaznu svadbu (usp. Otk 19,7-9; 21,9). Neka nam Gospodin pomogne ponovno otkriti svu važnost tih pojmova za naš, pojedinačni i zajednički, kršćanski život!

© Copyright - Libreria Editrice Vaticana